

Monitoring foerageergebied meervleermuis Natura 2000-gebied Rijntakken: Coördinatie vrijwilligers 2021

Notitie van de Zoogdierverseniging

Datum	07-12-2021
Projectnummer	2021.023
Projectnaam	Monitoring meervleermuis Rijntakken
Opdrachtgever	R. Wolf, Provincie Gelderland
Onderdeel	2021.023A - Coördinatie vrijwilligers
Auteur(s)	M.H.C. van Adrichem
Projectleider	M.H.C. van Adrichem
Documentnummer	N2021038

1. Inleiding

De coördinatie van de monitoring van de meervleermuis in Natura2000-gebied Rijntakken omvat de voorbereiding en begeleiding die nodig is om deze monitoring grotendeels door vrijwilligers uit te laten voeren. Voor dit onderdeel is een korte notitie opgesteld die een verantwoording bevat van de verrichte coördinatie-werkzaamheden, die aangeeft in hoeverre alle voorziene inventarisaties daadwerkelijk door vrijwilligers of beroepskrachten zijn uitgevoerd, en die eventuele bijzonderheden vermeldt uit het betreffende veldseizoen.

De resultaten van de monitoring worden in een aparte notitie beschreven.

2. Werkzaamheden

Alle toestemmingen en benodigde vergunningen zijn van tevoren geregeld door de projectleider en er is regelmatig contact geweest tussen de vrijwilligers en de projectleider. De werkwijze voor het veldwerk is nagelopen en waar nodig aangepast. Daarnaast zijn nieuwe veldkaarten gemaakt voor meetlocaties waarbij meetpunten tijdens het veldwerk van 2020 verplaatst zijn. Tenslotte zijn er veiligheidshesjes gemaakt met Zoogdierverseniging logo voor de veiligheid en herkenbaarheid van de vrijwilligers.

Vervolgens zijn de werkwijze, kaartjes, toestemmingen/vergunningen en hesjes per post verstuurd naar de vrijwilligers. De beroepskrachten ontvingen de werkwijze, kaartjes en toestemmingen/vergunningen van de projectleider of via een projectmedewerker. Alle vrijwilligers zijn uitgenodigd voor een startbijeenkomst die gehouden werd op 13 juli 2021.

Figuur 1: Veiligheidshesjes met Zoogdierverseniging logo voor de veiligheid en herkenbaarheid van de vrijwilligers.

3. Inventarisaties door vrijwilligers en beroepskrachten

Het veldwerk wordt waar mogelijk uitgevoerd door vrijwilligers. Het overige veldwerk is ingevuld betaalde krachten. Uitgangspunt is om te borgen dat alle meetpunten in 2020 worden opgenomen.

In 2020 hadden twee vrijwilligers zich aangemeld voor de monitoring van meetlocatie 6 (Ravenwaarden/Wilpse klei). Deze vrijwilligers hebben zich helaas na dat seizoen teruggetrokken. Er is geprobeerd om op die locatie nieuwe vrijwilligers te vinden via “warme werving”, maar dat is niet gelukt. Wel is het gelukt om een nieuwe vrijwilliger te vinden voor meetlocatie 5 (Blauwe kamer/Plasserwaard) en hebben we een vrijwilliger bereid gevonden om dit jaar twee locaties te doen in plaats van één locatie. Dat resulteerde in de volgende verdeling van vrijwilligers en beroepskrachten over de meetlocaties (Tabel 1).

Tabel 1: Monitoring door vrijwilligers of beroepskrachten

Meetlocatie	Vrijwilligers/beroepskrachten
1 Bijenwaard/Tengnagelwaard	vrijwilligers
2 Winssense waarden/Ewijkse plaat	vrijwilliger & beroepskracht
3 Rijswaard	vrijwilligers
4 Huissensche waarden	beroepskrachten
5 Blauwe kamer/Plasserwaard	vrijwilligers
6 Ravenwaarden/Wilpse klei	beroepskrachten
7 Veessense Hank/Welsumerwaarden	vrijwilligers
8 Zalkerbos/De Welle	vrijwilligers

4. Bijzonderheden

Het veldwerk en de planning ervan was dit jaar duidelijk een grotere uitdaging dan in 2020.

In de zomer van 2020 gingen weinig vrijwilligers op vakantie vanwege de strenge COVID-19 regels. In de zomer van 2021 waren er weer meer mogelijkheden door vaccinaties en testbewijzen en gingen er weer meer mensen op vakantie. Een paar vrijwilligersteams gaven dan ook aan dat het door kruisende vakanties lastiger was om binnen de monitoringsperiode te monitoren.

Ook was het weer van half juli tot en met eind augustus 2021 een stuk kouder en wisselvalliger dan in 2020. Daarnaast is in juli veel regen gevallen in het stroomgebied van de Rijn. Dat water zorgde voor hoge waterstanden op de Rijn, Waal, Lek en IJssel. Een dergelijke waterstand is in de zomer al tientallen jaren niet voorgekomen (Waterschap Rivierenland, 2021a). Op 15 juli heeft de projectleider alle vrijwilligers een email gestuurd met de laatste tips en informatie voor de monitoring. Hierin is ook het verwachte hoogwater besproken en hoe daarmee om te gaan.

Tenslotte waren er in 2021 werkzaamheden bij twee meetlocaties, vanwege de aanleg van een overnachtingshaven bij Spijk en de dijkversterking tussen Tiel en Waardenburg. Door deze werkzaamheden konden meetpunten niet of moeilijker bereikt worden. Na de melding van de vrijwilligers hierover is via email besproken hoe hiermee om kon worden gegaan.

Door aanleg van een overnachtingshaven bij Spijk (Rijkswaterstaat, 2019) is meetpunt 3000103 (meetlocatie 1: Bijenwaard-Tengnagelwaard) op een afgezet bouwterrein komen te liggen. Hierover is contact geweest met Rijkswaterstaat (Serge Bogaerts), de omgevingsmanager van het project van Royal Haskoning DHV (Jeroen de Bode) en met de aannemer van Boskalis (Abe Schuring). Hij vond het geen probleem om mee te werken, zodat dit punt meegenomen kon worden in de monitoring.

De combinatie van hoogwater en graafwerkzaamheden in het kader van de dijkversterking Gorinchem-Waardenburg (Waterschap Rivierenland, 2021b) maakte het lange tijd lastig of zelfs onverantwoord om in het donker naar de meetpunten van meetlocatie 3 (Rijswaard) te lopen.

Gepubliceerd op: 17 juli 2021, 19:52 - Laatste update: 19 juli 2021, 17:05

De afgelopen dagen is er veel regen gevallen in onder meer de Ardennen. Dit heeft gezorgd voor extreem hoge waterafvoer in de Maas. Zo'n situatie komt zelden voor en al helemaal niet in de zomerperiode.

[De Maas](#) is van Ternaaijen tot aan Lith volledig gestremd voor alle scheepvaart, dus zowel beroeps- als recreatievaart. Op verschillende andere rivieren geldt een verbod op recreatievaart.

Maak geen gebruik van de Maas en Rijn en hun aftakkingen

Sinds woensdag 14 juli 2021 is de afvoer (aantal m³/sec) op de Maas sterk en snel gestegen. Ook op de Rijn en zijn vertakkingen ([Waal](#), [Nederrijn](#), Gelderse IJssel, [Lek](#)) wordt een hogere waterstand verwacht.

Een hoge afvoer staat gelijk aan sterke stroming. Soms is niet duidelijk waar de vaargeul is. Daarnaast is de kans dat er veel rommel, zoals drijfhout, maar ook caravans en tenten, of losgeslagen scheepjes in het water meedrijven. Dit kan gevaarlijke situaties opleveren voor recreanten op en langs het water en voor de beroepsvaart. Ook zwemmen in de rivieren is met deze omstandigheden extra gevaarlijk.

De stroming is krachtig en onvoorspelbaar. Daarom roepen we recreanten dringend op om de komende dagen, maar ook zeker dit weekend, niet op de rivieren, zijrivieren, strandjes, uiterwaarden en nevengeulen te recreëren. Het is levensgevaarlijk!

Figuur 2: Waarschuwing vanwege hoogwater, zowel in het stroomgebied van de Maas als in het stroomgebied van de Rijn (Rijkswaterstaat, 2021).

5. Conclusie en discussie

Op alle acht meetlocaties in de Rijntakken is gemonitord in de zomer van 2021. Op vijf meetlocaties is gemonitord door vrijwilligers, op twee meetlocaties is gemonitord door beroepskrachten en op één meetlocatie is gemonitord door een vrijwilliger en een beroepskracht.

Het veldwerk en de planning ervan was dit jaar een grotere uitdaging dan in 2020 door hoogwater, wisselvallig weer, werkzaamheden en vakanties. Toch zijn de meeste teams erin geslaagd om de metingen binnen de monitoringsperiode uit te voeren.

Op twee meetlocaties is geheel (meetlocatie 3 Rijswaard) of deels (meetlocatie 1 Bijenwaard-Tengnagelwaard) buiten de monitoringsperiode van 15 juli – 1 september 2021 gemeten. Op deze meetlocaties is het de vrijwilligers door een combinatie van hoogwater, werkzaamheden en

overlappende vakanties niet gelukt om binnen de monitoringsperiode te monitoren.

De meeste factoren die het veldwerk dit jaar tot een grotere uitdaging maakten dan vorig jaar, liggen buiten de eigen invloedssfeer, zoals het wisselvallige weer en het hoogwater. Dergelijk hoogwater komt overigens zelden voor; de laatste keer dat er een vergelijkbare waterstand in de Rijn werd gemeten was in 1980.

Wat de werkzaamheden betreft, lijkt het nuttig om volgend jaar voor het veldseizoen tenminste bij Rijkswaterstaat en de waterschappen te informeren of er werkzaamheden gepland zijn rondom de meetlocaties.

Wat betreft de vakanties zou het nuttig zijn om grotere vrijwilligersteam te hebben per meetlocatie. Het actief werven van vrijwilligers kost echter veel tijd. Ook kan een grotere vrijwilligerspool ervoor zorgen dat niemand zich meer echt verantwoordelijk voelt. In het geval van een groter vrijwilligersteam per locatie, is een “teamleider” nodig, die de verantwoordelijkheid voor de betreffende meetlocatie op zich wil nemen.

6. Bronnen

Webpagina's:

Rijkswaterstaat, 2019. Boven-Rijn: aanleg overnachtingshaven Spijk. Geraadpleegd op 25 juli 2021, <https://www.rijkswaterstaat.nl/water/projectenoverzicht/boven-rijn-aanleg-overnachtingshaven-spijk>.

Rijkswaterstaat, 2021. Vaarverbod recreatievaart op de grote rivieren in Oost- en Zuid-Nederland. Geraadpleegd op 20 juli 2021, <https://www.rijkswaterstaat.nl/nieuws/archief/2021/07/vaarverbod-recreatievaart-grote-rivieren-oost-en-zuid-Nederland>.

Waterschap Rivierenland, 2021a. Hoogwater op komst: uiterwaarden lopen vol. Geraadpleegd op 20 juli 2021, <https://www.waterschaprivierenland.nl/hoogwater-op-komst-uiterwaarden-lopen-vol>

Waterschap Rivierenland, 2021b. Dijkversterking Gorinchem-Waardenburg in uitvoering. Geraadpleegd op 22 juli 2021. <https://www.waterschaprivierenland.nl/dijkversterking-gorinchem-waardenburg-in-uitvoering>